

ThÃ nh phá^ošn tá»• yá^o¿n ?

Ã»Ã»ng gÃ»p cá»ša Webmaster
05/03/2008
Cá»p nhá»t 21/03/2008

Tuy nÆ^oá»c bá»t là nguyên liá»t chính cá»ša tá»• chim, thá»©c Äfn cá»ša chim cÃng rá»t quan trá»ng trong chá»t lÆ^oá»ng cá»ša tá»•. Rong tá»o nhÆ^o Alga coralloides, Fucus edulis, Gelidium Ä» Ä»Æ^oá»Æc Rumph rá»i Dorvault nhá»c Ä»á»¿n. Tuy vá»-y, nhá»n xét không có vá»t liá»t tã» thá»±c vá»t trong tá»• Ä» Ä»Æ^oá»Æc nhá»u nhà khá»o cá»©u xác nhá»n.

Thành phá^ošn tá»• yá^o¿n Mudler phân tích ra Ä»Æ^oá»Æc 90% vá»t liá»t tã» Ä»á»™ng vá»t. To nhá»ng carbohydrat, phát hiá»t má»™t chá»t Ä»Æ^oá»ng ká»t tinh Ä»Æ^oá»Æc, lên men Ä»Æ^oá»Æc, rá»t giá»ng glucose mà Green Ä»ã thành công chiá»t xuá»t. Payen cho chá»t ná»y là cubilose (tá» « cubile có nghÃ»a là tá»•), má»™t chá»t albuminoid trung hòa phát tiá»t trong thá»i gian tình ái, phân phá»i không Ä»á»ng Ä»á»u trong các tá»•. NgÆ^oá»i ta chá»% thá»y nó có nhá»u hÆjn trong các tá»• trá»ng và chá»c chá»n nó không phá»i mÆ^oá»Æn tá» « rong tá»o vì có tính chá»t hoàn toàn khác vá»i gelose là chá»t dá»o thá»±c vá»t. Ngày nay, khá»o sát tuá»ng tá»n tá»• chim yá»¿n, các nhà vá»n vá»t há»c nhá»n ra má»™t há»t thá»ng chá»ng chá»t tã»ng ã»ng dây sá»Æi tÆ^oÆjng tá»± nhÆ^o má»™t chá»t dá»o Ä»õng cá»©ng sá»p Ä»á»t thành tá»ng ã»ng lá»p má»ng Ä»á»ng tâm có thá»f tách rá»i khi Ä»á»f ngâm lâu. Nhá»ng sá»Æi ã»ng ná»y chính là nÆ^oá»c bá»t cá»ša chim Ä»õng cá»©ng. Màu sá»c cá»ša nó trã»ng trá»ng, nhÆ^ong thÆ^oá»ng thì ít nhá»u ã»m màu vàng lá»t thêm chút màu sá»t rá»%.

Loá»i "chim yá»¿n tá»• trá»ng" Aerodramus fuciphagus germani sá»ng ven miá»n biá»fn Viá»t Nam làm tá»• tá» « cuá»i Ä»õng Ä»á»¿n suá»t mùa xuân, Ä»á» trá»©ng giá»a tháng 3 và tháng 5 trong má»™t thá»i gian 10-15 ngày và á»p trá»©ng trên dÆ^oá»i 25 ngày, trung bình 2 trá»©ng má»™t tá»• (15). Khi tá»• và trá»©ng bá»t lá»y má»t thì nó lá»i làm lá»i tá»• má»™t lá»šn thá»© nhì. Lá»šn ná»y ngÆ^oá»i ta Ä»á»f chim ná»y ra trÆ^oá»c khi lá»y tá»•. Má»™t bá»n báo cáo công bá»' khá»o cá»© Ä»Æ^oá»Æc thá»±c hiá»t ã»ng vùng Khánh Hòa trên má»™t ná»-a triá»t chim cho biá»t ná»ng 7-10g, dài 9-10cm, con cái to hÆjn con Ä»á»±c, chim thÆ^oá»ng bay kiá»m thá»©c Äfn cách hang tá»• chá» «ng 200 km, á»Y cao Ä»á»™ 800 m, trá» « mùa nuôi chim con thì không xa quá 80 km, có khi á»Y cao Ä»á»™ 50 m và ngay á»Y bá»u trá»i trên hang tá»•. Ä»á»f khá»o sát thá»©c Äfn cá»ša chim, có hai phÆ^oÆjng cách : má»™t Ä»á»±ng là má»• bá»ng chim, Ä»á»±ng kia tìm kiá»m trong tá»• nhá»ng Ä»á» chim Ä»ã mang vá» cho con trong cái bá»c dÆ^oá»i lÆ^oá»i. Chim chá»% bá»t Äfn côn trùng khi Ä»ang bay, có khi sát bá»i Ä»á»f bá»t nhá»t chá»ng há»jng trong má»jng, nhá»u nhá»t là nhá»ng sâu bá»• cánh màng Hymenoptere (trá» « thá»i gian má»i bay có nhá»u), ít hÆjn là sâu bá»• hai cánh Diptere, cùng má»™t sá»' sâu bá»• lá»t vá»t khác nhÆ^o sâu bá»• cánh giá»ng Homoptere hay sâu bá»• cánh Ä»á»u Isoptere. Sá»' sâu bá»• ná»y có phá»šn lá»n trong thá»©c Äfn Ä»em vá» cho con, 2 lá»šn má»—i ngày, tá»- lá»t khác nhau tùy mùa, sá»' lÆ^oá»ng (0,3-1g) tùy tuá»i chim con. Nhá»n xét ná»y cho thá»y chim yá»¿n biá»t chá»n lá»±a côn trùng bá»t Äfn. Má»t khác, má»™t con trong tá»• thì Äfn nhá»u hÆjn hai con (3-4 lá»šn má»—i ngày) tá» « Ä»á»y lá»n lên mau hÆjn và cÃng i chá»t hÆjn. Khá»o sát má»™t sá»' ít "chim yá»¿n tá»• Ä»en" A. maximus cÃng á»Y Khánh Hòa cho thá»y nó Äfn sâu bá»• cánh màng nhá»u hÆjn, thêm ná»a vì lá»n con hÆjn, nó bá»t nhá»ng má»i lá»n hÆjn nhÆ^o ong hoang, kiá»n bay. Có loá»i chim én Hirundo rustica thì chá»% sã»fn má»i dÆ^oá»i cao Ä»á»™ 30 m, giá»n má»t nÆ^oá»c ao, há»", Ä»á»ng ruá»™ng… (22).

Má»c dá»u là má»™t món Äfn bá»• dÆ^oá»jng quý báu biá»t Ä»ã lâu ngày, cuá»™c khá»o cá»©u sâu xa thành ph yá»¿n chá»% Ä»Æ^oá»Æc thá»±c hiá»t ã»ng nhá»ng nã»m gá»šn Ä»ây. Phá»šn há»u cÆj gá»m có 45% protein và 24% carbohydrat ká»f cá»Æ các chá»t Ä»Æ^oá»ng (11). Dùng nÆ^oá»c chiá»t xuá»t, ly tâm rá»i cho Ä»õng khô thì Ä»Æ^oá»Æc 10 amin acid và, sau khi cho tác dá»ng vá»i HCl, hexoamin cùng Ä»Æ^oá»ng : nhá»ng glycoprotein có tính chá»t á»c chá»t cuá»™c chá»t tá»jo cuá»™c ká»t dính máu do myxovirus gây ra và cÃng là má»™t chá»t ná»n cho enzym mang tên neuromidase (2,4). Ä»em glycoprotein ná»y cho cá»Æm á»©ng vào Anthrobacter sialophilum nuôi trá»ng thì sá»Æn xuá»t Ä»Æ^oá»Æc neuromidase (7). Dùng phÆ^ong pháp Ä»iá»t chuyá»fn thanh lá»c glycoprotein, má»™t công trình khá»o cá»© khác cá»n ká»% hÆjn phát hiá»t Ä»Æ^oá»Æc 17 amin acid, theo thá»© tá»± nhá»u ã»i : (30,4 - 0,4 microM/100g) serin, prolin, glutamic acid, threonin, aspartic acid, valine, glycin, leucin, arginin, alanin, phenylalanin, isoleucin, lysin, tyrosin, histidin, ½ cystein, methionin (4,6). Phá»šn glucidic gá»m có galactose, mannose, glucosamin, galactosamin và sialic acid. Acid ná»y hoàn toàn Ä»Æ^oá»Æc phóng thích khi xá»- lý vá»i neuromidase cá»ša Clostridium perfringens hay Diplococcus pneumoniae (6). Ä»em thanh lá»c phá»šn nÆ^oá»c chiá»t tá»• chim C. fuciphaga á»Y Mã lai qua Sephadex thì xác Ä»á»nh Ä»Æ^oá»Æc má»™t trá»ng lÆ^oá»ng phân tá»- khoá»ng 100.000 – 500.000, gá»m có 18,5% saccharid và 45% protein. Xá»- lý vá»i H2SO4, saccharid tách ra (%) fucose, mannose (8,9) và galactose (63,7). Xá»- lý vá»i HCl, má»™t sá»' amin acid Ä»ã Ä»Æ^oá»Æc xác Ä»á»nh, nhá»u ã»i nhá»t là (%) : aspartic acid (11,7), serin (10,7), valin (10,2) và threonin (10,1)(8). TrÆ^oá»c Ä»ây, tác giá»Æ ná»y dùng Nal cá»t Ä»Æ^oá»ng Ä»ã Ä»á»t Ä»Æ^oá»Æc 24% agarose và 76%

